

Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. vaste Commissie voor VWS
Postbus 20018
2500 EA 's-GRAVENHAGE

Datum : Bunnik, 26 januari 2017
Kenmerk : 13.1.2.1.17002/LH/EV
Betreft : input Algemeen Overleg decentralisatie Wmo

Geachte leden van de Tweede Kamer,

Op woensdag 1 februari is er een Algemeen Overleg over de decentralisatie Wmo. De decentralisatie van ondersteuningstaken verloopt voor een groot deel van de 4 miljoen mantelzorgers in Nederland zonder noemenswaardige belemmeringen. Zij kunnen hun mantelzorgtaken goed combineren met hun eigen leven, hun werk, woon en financiële situatie. Zij maken niet of slechts beperkt aanspraak op Wmo-voorzieningen. Anders ligt het voor mantelzorgers voor wie de mantelzorgtaken wel sterk ingrijpen op hun eigen leven en gezondheid. De decentralisatie heeft hun problemen er in veel gevallen niet minder op gemaakt. Voor deze effecten vragen wij in deze brief uw aandacht.

Respijtzorg

Respijtzorg is bij uitstek het middel om langer thuis wonen mogelijk te maken, zeker als mantelzorgers en zorgvrager hun huishouden delen. Mezzo ziet dat de bekendheid, toegankelijkheid en het aanbod van respijtzorgvoorzieningen onder de maat is. Eind 2016 heeft Mezzo een vragenlijst uitgezet onder de leden van het Mantelzorgpanel en panelgesprekken gevoerd met mantelzorgers over respijtzorg. Hieruit komt naar voren dat maar liefst 71% van de mantelzorgers in het afgelopen jaar geen gebruik heeft gemaakt van respijtzorgvoorzieningen. (Dit komt overeen met cijfers van het SCP, de Klerk, et al., 2015.) Een derde geeft aan geen respijtzorg nodig te hebben, twee derde wil wel, maar loopt tegen de volgende obstakels:

- De respijtzorg is niet (voldoende) op maat. Dit geldt niet alleen voor de gemeentelijk georganiseerde respijtzorg, maar ook voor het respijtaanbod door Zorgverzekeraars;
- De mantelzorgers weet niet welke mogelijkheden er zijn en hoe respijtzorg geregeld kan worden;
- Het regelen van passende respijtzorg is een energie- en tijdrovend proces, dat mantelzorgers afhaken.

Overigens geeft bijna de helft van de ondervraagde mantelzorgers aan dat vooral vanuit het eigen netwerk van familie en vrienden respijt wordt gegeven. Deze vorm van respijt kent wel grenzen, familie en vrienden kunnen vaak niet langdurig, daadwerkelijk zorgtaken overnemen. Maar liefst 69% van de ondervraagde mantelzorgers verwacht in de toekomst respijtzorg nodig te hebben om de zorg te kunnen blijven geven.

Mezzo

Regulierenring 6, 3981 LB Bunnik
Postbus 179, 3980 CD Bunnik

T 030 659 22 22
E info@mezzo.nl

IBAN NL05 RABO 0305 8225 35
BIC RABONL2U

KvK 30211415
BTW NL8152.78.755.B01

Mezzo wil dat:

- 1. Bij elk maatwerkgesprek respijtzorg wordt meegenomen (passend bij de eigen leefwereld).*
- 2. Partijen (Gemeentes, Zorgverzekeraars) in regionaal verband zorgen voor passende voorzieningen. Respijtzorgaanbod kan vaak niet (alleen) lokaal georganiseerd zijn.*
- 3. Afstemming door Rijk, Gemeente en Zorgverzekeraars over inzet en beschikbaarheid van respijtzorg over de verschillende wetten heen, 'achter het loket' wordt geregeld.*

Regeldruk

De decentralisatie heeft vooralsnog niet geleid tot vermindering van de regeldruk. Dagelijks bellen mantelzorgers met de Mezzo Mantelzorglijn en vertellen dat het regelen van zorg veel tijd en energie kost, naast de emotionele en praktische steun die zij bieden. Onderzoek onder het Mantelzorgpanel en 2000 leden van Mezzo in augustus 2016 bevestigt dit. Gemiddeld kosten regeltaken 3 uur per week.

Mantelzorgers zijn veel tijd kwijt met het invullen van papieren, het (na)bellen van instanties, uitzoeken waar zij moeten zijn, het afstemmen met en tussen zorgverleners en niet zelden hebben zij het gevoel van het kastje naar de muur gestuurd te worden.

Regeldruk wordt nog te veel gezien als een technisch probleem; de systeemwereld naast de leefwereld. Mezzo ziet welke effecten de regeldruk heeft op mantelzorgers. Noodzakelijke hulp komt niet of te laat omdat de mantelzorger het niet geregeld krijgt. Dit versterkt zorg mijdend gedrag en leidt tot isolement.

Mezzo wil dat:

- 1. De regering werk maakt van het terugdringen van regeldruk bij mantelzorgers. Daarbij pleit Mezzo voor 'één loket'.*
- 2. Alle wetten en regelingen waar mantelzorgers mee te maken hebben vooraf getoetst worden op de effecten, met name bij wet- en/of departement overschrijdende onderwerpen.*
- 3. Mantelzorgers terug kunnen vallen op goede, toegankelijke ondersteuning bij regeltaken; niet eenmalig, maar zo lang als nodig.*

Maatwerk

Met de decentralisatie is de keuze gemaakt dat gemeentes op hun eigen wijze invulling geven aan de ondersteuning van zorgvragers en hun mantelzorgers. Er zijn goede voorbeelden, maar nog te vaak worden mantelzorgers niet voor het maatwerkgesprek uitgenodigd, ontbreekt het aan onafhankelijke ondersteuning en/of wordt de mantelzorger gezien als oplossing voor een beheersingsvraagstuk. Veel mantelzorgers weten niet dat zij ook hun ondersteuningsbehoefte naar voren kunnen brengen. Zowel zorgvragers als mantelzorgers zijn nog te vaak niet op de hoogte van de mogelijkheid tot cliëntondersteuning, die een gemeente moet bieden.

Het maatwerkgesprek vraagt van alle deelnemers voorbereiding, realistische verwachtingen en een goede gespreksleider. Hieraan ontbreekt het, zo blijkt ook uit panelgesprekken met mantelzorgers en signalen die bij de Mezzo Mantelzorglijn binnen komen.

Mezzo pleit ervoor dat voor zeer kwetsbare groepen, zoals oude echtparen (80+), mensen met GGZ-problematiek of ouders van (meervoudig) gehandicapte kinderen, meer eenduidigheid in de noodzakelijke ondersteuning komt. Hier zou het maatwerkgesprek niet op 'nul' moeten beginnen, maar gevoerd moeten worden aan de hand van een vooraf uitgewerkt palet van ondersteuningsaanbod, waaronder (bijvoorbeeld) respijtzorg, ondersteuning en hulp thuis en persoonlijke verzorging. Juist hier geldt: van maatwerk naar ruimhartig werken.

Mezzo wil dat:

- 1. Er meer aandacht komt voor wat het maatwerkgesprek van alle deelnemers vraagt. Aanvullende scholing van Wmo-consulenten is nodig.*
- 2. Voor zeer kwetsbare groepen ondersteuningspakketten worden ontwikkeld, waarin een ondergrens is geformuleerd.*
- 3. Zorgvragers en mantelzorgers moeten actief door de gemeente gewezen worden op cliëntondersteuning.*

Aandacht voor mantelzorg hard nodig

Zwaarbelaste mantelzorgers geven hun kwaliteit van leven een 4,7. Dit is het laagste cijfer van alle onderzochte groepen in het programma Mijnkwaliteitvanleven.nl. Dit blijkt uit de eerste online thema vragenlijst over mantelzorg in het kader van Mijn Kwaliteit van Leven.

Mezzo pleit ervoor dat mantelzorg sterker vanuit preventie wordt gezien. Mantelzorg hoort bij het leven en veel mantelzorgers (bijna 90%, SCP) halen er voldoening uit. Als de samenleving meer vraagt van burgers in het zorgen voor elkaar, moet niet juist gekeken worden naar de mantelzorgers die het goed vergaat of alleen naar de zwaarst belaste mantelzorgers, maar is visie nodig op preventie. Het wegnemen van belemmeringen op de hierboven genoemde thema's is van groot belang om te zorgen voor een inclusieve samenleving waarin mantelzorg gewoon is als het kan en bijzonder als het moet.

Mezzo vraagt uw aandacht hiervoor in het debat.

Tot slot

Uiteraard zijn wij bereid bovenstaande punten nog nader toe te lichten. Voor vragen of opmerkingen kunt u contact opnemen met Liesbeth Hoogendijk, directeur, l.hoogendijk@mezzo.nl of José Streng, programmaleider, j.streng@mezzo.nl 030 7606351.

Wij wensen u veel succes bij uw inbreng.

Hoogachtend,

Mevrouw L. (Liesbeth) Hoogendijk
Directeur